

Palautus ke 10.2.2010 klo 12.15 mennessä harjoitusryhmäsi assistentin omaan palautuslokeroon (tai suoraan hänelle s-postitse). Mainitse harjoitusryhmännumero.

1. **Bohrin atomimalli.** Brehmin-Mullinin (BM) kirjan kuvassa 3-12 (luentomonisteen luvussa 2 ja sivulla 45) esitetään Balmerin sarjan spektriviivojen aallonpituuksia. Mikä on kuvassa esiintyvä sarjan rajaa (oikea reuna) vastaava aallonpituus? Mille aallonpituusvälille sijoittuisi kertaalleen ionisoituneen heliumin (He^+) "Balmerin sarja"? Mille aallonpituusvälille sijoittuisi He^+ :n "Lymanin sarja"?
2. **Moseleyn koe ja aineen järjestysluku.** Piirrä BM:n kuvan 3-20 (luentomoniste luku 2 ja sivu 53) mukainen "Moseleyn kuvaaja" käyttäen allaolevat mitatut K_α röntgensäde energiat. Määrittele pisteiden läpi sovitun viivan kulmakerroin ja vertaile sitä K_α viivaan BM:n kuvassa 3-20.

alkuaine	Al	Ar	Sc	Fe
energia (keV)	1.56	3.19	4.46	7.06
alkuaine	Ge	Kr	Zr	Ba
energia (keV)	10.98	14.10	17.66	36.35

3. **Hiukkasten de Broglie aaltopituus.** Arvioi käyttäen α -hiukkasten de Broglie aallonpituutta, oliko ratakäsitteen käyttö Rutherfordin sironnan johdossa järkevä approksimaatio sironnalle kultaytimistä ($Z = 79$) energialla 10 MeV. Päätä itse järkevät fysikaaliset kriteerit. Entä miten olisi asian laita positronille (kuten elektroni mutta varaus positiivinen)? (Ohje: jälkimmäisessä käytä relativistista kaavaa, katso esim. BM:n luku 1-8.)
4. **Heisenbergin epätarkkuusperiaate.** Yhdessä G. Gamovin Herra Tompkinsin tarinoissa, sankari vierailee "kvanttiviidakossa", missä $\hbar$ on hyvin suuri. Oleta olevasi paikassa, jossa $\hbar = 50 \text{ J} \cdot \text{s}$. Gepardi juokse ohitsesi muutaman metrin etäisyydellä 30 m/s:n nopeudella. Gepardi on 2 m:n pituinen kuonosta hännän kärkeen ja 45 kg:n painoinen. Mikä on gepardin "keskipisteen" epätarkkuus? Vertaile tätä epätarkkuutta tavalliseen maailmaan, jossa $\hbar$:lla on normaali-arvonsa. Kuvaile muutamalla lausekkeella millä tavalla gepardi näyttäisi erillaiselta ylläolevassa "kvanttiviidakossa".
5. **Aalloista aaltopaketteja.** Kaksi harmonista aaltoa kulkee pitkää lankaa pitkin. Niiden "aaltofunktiot" ovat $y_1 = 0.002 \cdot \cos(8.0 \cdot x - 400 \cdot t)$ ja $y_2 = 0.002 \cdot \cos(7.6 \cdot x - 380 \cdot t)$, missä y_i (langan sivuttaispöikkeama, amplitudi) ja x on annettu metreissa ja aika t sekunneissa. (a) Kirjoita superpositioaallon amplitudi hitaasti muuttuvan verhoaallon ja nopeasti muuttuvan aallon avulla. (b) Mikä on aallon vaihenopeus? (c) Mikä on aallon ryhmänopeus? (d) Laske etäisyys Δx ryhmien välisten peräkkäisten nollakohtien välillä ja tarkastele sen yhteyttä aaltolukujen erotukseen δk .